

O patronie

Autor: Arkadiusz Gawelek
17.10.2007.
Zmieniony 27.01.2010.

Ks. prof. JÓZEF TISCHNER urodził się 12 III 1931 roku w Starym Sączu. Rodzice byli nauczycielami: ojciec - Józef - pochodził z Sącza, matka - Weronika z Chowańców - z Jurgowa. Dzieciństwo i młodość spędził w Łopusznej, gdzie ojciec otrzymał posadę kierownika szkoły. Rodzina Tischnerów mieszkała w budynku szkolnym; to dlatego w późniejszych latach autor Historii filozofii po góralsku podpisywał się niekiedy: "Józek Szkolny".

W czasie wojny Tischnerowie musieli na kilka lat opuścić Łopuszną. Przez pewien czas mieszkali w Rabie Wyżnej, a w 1942 roku ojciec został przeniesiony do szkoły w Rogoźniku. Tam doczekali wyzwolenia. W Rogoźniku Józef Tischner-junior skończył szkołę powszechną oraz - w potajemnym nauczaniu - pierwszą gimnazjalną. W 1945 przyjęto go do gimnazjum w Nowym Targu, gdzie cztery lata później zdał tzw. dużą maturę. Następnie - zgodnie z wolą ojca - złożył papiery na Wydział Prawa UJ, mimo iż podjął już decyzję, że zostanie księdzem. W maju 1950 roku zapukał do bramy seminarium przy ul. Podzamcze w Krakowie. Pozostał studentem UJ - ale już na Wydziale Teologicznym.

Studiował w najtrudniejszym dla Kościoła okresie w powojennej historii Polski. Na lata jego studiów przypada m.in. głośny proces Kurii krakowskiej, uwięzienie Prymasa i internowanie abpa Eugeniusza Baziaka oraz usunięcie wydziałów teologicznych z uniwersytetów. Tischner postanowił poświęcić się nauce. Pod wpływem ks. prof. Kazimierza Klósaka rozwijał swe zainteresowania filozoficzne, interesując się szczególnie filozofią niemiecką. Wzorem kaznodziei był mu ks. prefekt Jan Pietraszko - późniejszy biskup. Na ostatnim roku miał wykłady z etyki społecznej z ks. dr. Karolem Wojtyłą. Święcenia kapłańskie przyjął 26 VI 1955 roku z rąk bp. Franciszka Jopa.

Zachęcony przez ks. Klósaka podjął studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1955-1957). Po powrocie do Krakowa kontynuował je na Wydziale Historyczno-Filozoficznym UJ (1957-1959). Równocześnie pracował jako wikariusz w parafii św. Mikołaja w Chrzanowie (1957-1959) i parafii św. Kazimierza w Krakowie (1959-1963). W 1963 obronił doktorat u prof. Romana Ingardena na UJ. Od 1963 roku wykładał filozofię w Wyższym Seminarium Duchownym (później - Papieskim Wydziale Teologicznym, a od 1981 - Papieskiej Akademii Teologicznej) w Krakowie. W 1974 roku habilitował się w ATK. W tym czasie współpracował już intensywnie z "Tygodnikiem Powszechnym" i miesięcznikiem "Znak" (pierwsze teksty - 1965).

W 1965 przeprowadził się z wikarówki parafii św. Kazimierza do domu księży profesorów przy ul. św. Marka 10, gdzie mieszkał do lat 90. W latach 70. odprawiał w kościele św. Marka słynne Msze święte dla przedszkolaków. Równocześnie pełnił obowiązki duszpasterza krakowskiej inteligencji, którą gromadziły jego głośne "trzynastki" w kościele św. Anny. Współpracował z wieloma środowiskami: lekarzami - szczególnie psychiatrami (przyjaźń z Antonim Kępińskim) - uczonymi, artystami. Był cenionym rekolekcjonistą i wykładowcą. W l. 70. i 80. włączył się w ruch niezależnych inicjatyw kulturalnych (m.in. w l. 1977-1978 miał wykłady w ośrodkach działających przy klasztorze SS. Norbertanek oraz parafii Najświętszego Salwatora w Krakowie). Od 1980 wykładał filozofię dramatu w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie oraz filozofię na Wydziale Filologicznym UJ (wykłady monograficzne wygłaszane w l. 80. i 90. w Collegium Witkowskiego UJ - co wtorek o godzinie 18 - przyciągały tłumy słuchaczy).

Z ruchem "Solidarności" związał się od początku jego powstania; 19 X 1980 wygłosił w Katedrze Wawelskiej głośną homilię do przywódców NSZZ "Solidarność" (Solidarność sumień), która dała początek Etyce solidarności. W 1981 był gościem I Ogólnopolskiego Zjazdu Delegatów "Solidarności". Wraz z działaczami NSZZ "S" RI organizował w l. 80. pomoc dla rolników z Podhala (sprowadzanie maszyn z Austrii, organizowanie wyjazdów na praktyki gospodarskie). Jako kapelan Związku Podhalan zainicjował tradycję sierpniowych Mszy świętych w intencji ojczyzny w kaplicy pod Turbaczem (od 1982), na które przybywali pielgrzymi z całej Polski.

Równocześnie współtworzył Wydział Filozoficzny PAT (1981), pełnił funkcję jego dziekana, a od 1985 był profesorem nadzwyczajnym tej uczelni. Wybrany na rektora PAT, odmówił przyjęcia tej funkcji, pragnąc nadal zajmować się pracą naukową i duszpasterską. Współzałożyciel (wraz z Hansem-Georgiem Gadamerem i Krzysztofem Michalskim) i prezydent Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu (1981), wielokrotnie uczestniczył w organizowanych przez Instytut spotkaniach intelektualistów z Janem Pawłem II w Castel Gandolfo.

Doktor honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Laureat wielu nagród m.in. im. Jurzykowskiego (1988), Pen Clubu (1993), im. K. Pruszyńskiego (1993). Kawaler Orderu Orła Białego (1999).

Autor wielu książek, w tym dzieł filozoficznych (Filozofia dramatu, 1990, wyd. 2 popr. 1998; Spór o istnienie człowieka, 1998), zbiorów szkiców i esejów poświęconych problematyce filozoficznej, społecznej i religijnej (m.in. Świat ludzkiej nadziei, 1975; Etyka solidarności, 1981, wznow. wraz z Homo sovieticus, 1992; Myślenie według wartości, 1982; Nieszczęsny dar wolności, 1993; Spowiedź rewolucjonisty. Czytając Fenomenologię ducha Hegla, 1993; W krainie schorowanej wyobraźni, 1997; Książd na manowcach, 1999), tomów rozmów (Między Panem a Plebanem - wraz z A. Michnikiem i J. Żakowskim, 1995; Tischner czyta Katechizm, 1996, wraz z J. Żakowskim; Przekonać Pana Boga, wraz z D. Zańko i J. Gowinem, 1999). Sporym powodzeniem cieszyły się niewielkie objętościowo publikacje Tischnera o charakterze duszpasterskim, zwłaszcza rozważania etyczno-religijne Jak żyć? (wyd. 2 1997) oraz Pomoc w rachunku sumienia (2000). Szczególne miejsce w jego twórczości zajmują utwory pisane stylizowaną gwarą podhalańską, z których najbardziej znanym jest nawiązująca do tradycji góralskiej gawędy Historia filozofii po góralsku (1997).

Szeroką popularność przyniosły Tischnerowi audycje radiowe (m.in. Rozmowy bez pointy prowadzone z J. Gowinem na antenie Radia Kraków oraz czytana tamże Historia filozofii po góralsku) i programy telewizyjne. Wśród tych ostatnich na uwagę zasługują zwłaszcza cykle Siedem grzechów głównych po góralsku (1995), którego był współscenarzystą, oraz Tischner czyta Katechizm (1996) - rozmowy prowadzone z Jackiem Żakowskim. Po raz pierwszy ks. Tischner pojawił się w telewizji w V 1981 roku - po zamachu na Ojca Świętego Jana Pawła II.

W ostatnich latach życia ciężko zachorował na raka krtani. Kolejne operacje pozbawiły go możliwości mówienia. Mimo to prawie do ostatniej chwili wciąż pisał; z tego czasu pochodzą przejmujące teksty o Bożym Miłosierdziu. Zmarł 28 VI 2000 roku w Krakowie. Pochowany został 2 VII w Łopusznej.

Tekst pochodzi ze strony www.tischner.pl, na której znajdziesz więcej informacji. {mospagebreak title=English&heading=Polski} Józef Tischner (1931-2000) was one of the most eminent Polish Catholic philosophers, a priest and a great authority for the Poles.

During his academic years spent in Polish Catholic Universities he devoted himself to developing his philosophical interests and also began to publish his first essays. Being a very knowledgeable person he cooperated with scientific, artistic and medical circles.

Tischner was a professor of Catholic Universities, Cracow Drama School as well as Jagellonian University in Cracow. His excellent lectures drew crowds of students and other listeners.

In 1980s Father Tischner identified himself with the Solidarity movement which initiated the period of political and social changes in Poland. His famous homily in Wawel Cathedral in Cracow marked the beginning of the Ethics of Solidarity. At those times he was not only a priest but a great authority for those who wanted to build a new democratic country after the collapse of communism.

Tischner was also the author of numerous books devoted to philosophical, social and religious values of life. His Highlander History of Philosophy became one of the bestsellers. Written in Tatra Highlanders dialect he emphasised his great pride of his roots and social background and proved to be an exceptional storyteller. He gained further popularity and publicity through TV and radio broadcasts propagating universal truths.

Józef Tischner was an outstanding priest who played an important role not only in religious education of the Poles. tłum. Iwona Przyłuska

{mospagebreak title=Français&heading=Polski} Le prêtre professeur JÓZEF TISCHNER est né le 12 mars 1931 à Stary Sącz. Ses parents étaient enseignants: le père – Józef – provenait de Stary Sącz, sa mère Véronique descendant de Chowańce provenait de Jurgów. L'enfance et la jeunesse il a passé à Łopuszna où son père travaillait comme directeur d'école. La famille Tischner habitait l'établissement scolaire c'est pourquoi plus tard Tischner signait parfois ses ouvrages comme „Józef écolier” Pendant la deuxième guerre mondiale les Tischner ont dû quitter pour quelques années Łopuszna. Puis ils habitaient un certain temps à Raba Wyżna et en 1942 le père a été

déplacé □' école □Rogoźnik. Józef Tischner – junior y a fini l' école primaire et dans l'enseignant clandestin la première du coll ge. En 1945 il a été admis au coll ge □Nowy Targ o□5 ans plus tard il a passé son bac. Ensuite selon la volonté de son père il a commencé les études □a faculté du droit □l'université de Cracovie (UJ) malgré sa décision de devenir prêtre. A partir du mois de mai 1950 il continuait les études □' Université de Cracovie, mais □a faculté théologique, au séminaire rue Podzamcze. Il étudiait dans la plus difficile pour l' glise catholique de Pologne période d'après guerre. Le fameux procès de la curie de Cracovie, l'emprisonnement du Primat et l'internement de l'archevêque et l'élimination des facultés théologiques des universités ont eu lieu juste □cette époque-là Tischner a décidé de se consacrer □a science. Influencé par prêtre professeur Kazimierz Kł sak il a développé ses intérêts philosophiques surtout s'il s'agit de la philosophie allemande. Il a pris comme modèle de prédicateur prêtre préfet Jan Pietraszko, plus tard évêque. A la dernière année des études Tischner a eu des cours de l'éthique sociale avec prêtre docteur es science Karol Wojtyła. L'évêque Franciszek Jop lui a donné ordination le 26 juin 1955. Encouragé par Prêtre Kł sak il a continué ses études □a faculté de la philosophie chrétienne □a Catholique Académie Théologique □Varsovie (1955 – 1957). Après le retour □Cracovie il les continuait □a faculté philosophique de Cracovie. En même temps il travaillait comme vicaire □a paroisse de Saint Nicolas □Chrzanów et □a paroisse de Święty Kazimierz. En 1963 il a soutenu sa thèse de doctorat □'université de Cracovie chez Roman Ingarden. Depuis 1963 il faisait des cours de philosophie au Séminaire de Cracovie. En 1974 il a soutenu sa thèse d'habilitation. A cette période-là il a strictement collaboré avec deux revues - „Tygodnik Powszechny” et „Znak”. Il y a publié ses premiers textes en 1965. En 1965 il a déménagé de la paroisse de Święty Kazimierz □a maison des prêtres professeurs 10, rue Saint Marc □Cracovie o□il habitait jusqu'aux années quatre-vingt-dix. Dans les années soixante-dix encore il célébrait □a paroisse de Saint Marc les messes pour les enfants de l'école maternelle. En même temps il collaborait avec de différents milieux: les médecins – surtout des psychiatre (l'amitié avec Kępiński), des scientifiques, des artistes. Il était assistant très estimé. Dans les années soixante et soixante-dix il s'est engagé dans des activités culturelles des milieux indépendants par exemple en 1977 et 1978 il donnait des cours aux centres culturels organisés auprès du couvent des Norbertanki et □a paroisse de Święty Salwator □Cracovie. Depuis 1980 il donnait des cours sur la philosophie du drame □'Ecole d'art dramatique □Cracovie et la philosophie □a faculté philologique de l'université de Cracovie. Les cours monographiques qu'il donnait le mardi □18 heures au Collegium de Witkowski dans les années quatre-vingts et quatre-vingt-dix attiraient un grand public des auditeurs. Il était lié □a „Solidarité” d  son apparition. Le 19 septembre 1980 il a prêché □a cathédrale de Wawel devant les chef du syndicat „Solidarité”. Il était aussi invité □a première réunion des délégués de la Solidarité. Avec les membres de la Solidarité il organisait dans les années quatre-vingts l'aide aux agriculteurs de Podhale (importations des machines de l'Autriche, stages agricoles) Comme chapelain de l'Association des Habitants de Podhale il a initié en août 1982 la tradition des messes □'intention de la patri □a chapelle près de Turbacz (un des sommets de la région), qui rassemblaient beaucoup de p lerins de toute la Pologne. En 1981 il a participé □a création de la faculté philosophique l'Académie Théologique du Pape. Il y était doyen et depuis 1985 il y était professeur adjoint. Quand il a été élu recteur il a refusé car il voulait continuer son activité scientifique et pastorale. En 1981 aussi il a fondé avec Hans-George Gadamer et Krzysztof Michalski l'Institut des Recherches sur l'Homme □Viennes et quelques fois il a participé aux rencontres des intellectuels avec Jean-Paul II □Castel Gandolfo. Il a reçu le titre de docteur HONORIS CAUSA de l'Université de Lodz et de l'Ecole Normale de Cracovie. Il a reçu plusieurs prix entre autres De Jurzykowski (en 1988), de Pen Club (1993), De Pruszyński (1993), Kaaler Orderu Orła Białego (1999). Il a écrit plusieurs ouvrages surtout philosophiques et éthiques. Les ouvrages écrits en patois de Podhale occupent une place tout □fait spéciale dans sa création. Son „Histoire de la philosophie □a montagnarde” est la plus célèbre d'eux. Tischner est devenu fameux grâce aux émissions □a radio et □a télévision. Pour la première fois il y a apparu en 1981 juste après l'attentat contre Jean-Paul II. t m. Aneta Unisławska